

บทที่
1

บุคคล

สาระการเรียนรู้

- 1. บุคคลธรรมดา
 - การมีสภาพบุคคล
 - การสิ้นสุดลงของสภาพบุคคล
 - ความสามารถของบุคคล
- 2. นิติบุคคล

กฎหมายเป็นบรรทัดฐานที่มนุษย์สร้างขึ้นเพื่อให้สังคมเป็นระเบียบเรียบร้อย กฎหมายจึงมุ่ง บังคับใช้กับมนุษย์ซึ่งในทางกฎหมายเรียกว่า **“บุคคล”** บางบทบัญญัติจะไม่ได้กำหนดถึงบุคคลโดยตรง แต่ก็มีนัยที่ท้ายที่สุดแล้วจะได้ นำ ไปเพื่อพิสูจน์สิทธิของบุคคลในภายหลังนั่นเอง

บุคคลตามกฎหมายแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ บุคคลธรรมดา กับนิติบุคคล

1. บุคคลธรรมดา

“บุคคลธรรมดา”

หมายถึง มนุษย์ทั้งปวง ไม่ว่าเพศชาย เพศหญิง ไม่ว่ายังเยาว์วัยหรือชราภาพ จะมีร่างกายสมบูรณ์แข็งแรงหรือกายพิการ หรือเป็นผู้บกพร่องในความสามารถ หรือเป็นคนวิกลจริต ถือเป็นบุคคลธรรมดาทั้งสิ้น ซึ่งในทางกฎหมายกำหนดว่า บุคคลที่กฎหมายจะนำมาบังคับใช้ได้นั้นจะต้องมี“สภาพบุคคล” ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 15 บัญญัติไว้ว่า“สภาพบุคคลย่อมเริ่มแต่เมื่อคลอดแล้วอยู่รอดเป็นทารก และสิ้นสุดลงเมื่อตาย”

1. บุคคลธรรมดา

▶ 1.1 การมีสภาพบุคคล

สภาพบุคคลนั้นกฎหมายกำหนดว่าเริ่มต้นเมื่อคลอดแล้วอยู่รอดเป็นทารก หมายถึง การเริ่มต้นของสภาพบุคคลนั้นต้องประกอบด้วย 2 องค์ประกอบ คือ

- **1. คลอด** ในทางกฎหมาย หมายถึง การที่ทารกคลอดออกมาให้พ้นจากตัวมารดา
- **2. อยู่รอดเป็นทารก** กล่าวคือ มีสัญญาณชีพหัวใจเต้น ปอดทำงานมีชีวิตรอดได้โดยลำพังตนเอง แม้ว่าจะมีสัญญาณชีพอยู่ได้ไม่นานก็จัดว่ามีการอยู่รอดเป็นทารกแล้ว

1. บุคคลธรรมดา

▶ 1.2 การสิ้นสุดของสภาพบุคคล

การสิ้นสุดลงของสภาพบุคคลนั้น กฎหมายกำหนดว่า “...และสิ้นสุดลงเมื่อตาย” โดยการตายของบุคคลมีอยู่ 2 ลักษณะด้วยกัน คือ

- **1. การตายตามธรรมชาติ** หมายถึงการสิ้นชีวิตไร้ลมหายใจสมองตายไร้ความสามารถในการสั่งการให้อวัยวะในร่างกายทำงาน หัวใจหยุดเต้น
- **2. การตายโดยผลของกฎหมาย** หมายถึงบุคคลที่ศาลได้มีคำสั่งให้เป็นคนสาบสูญ ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 62 ให้ถือว่าถึงแก่ความตาย นับแต่วันที่ครบกำหนด 5 ปี หรือ 2 ปี

1. บุคคลธรรมดา

▶ 1.2 การสิ้นสุดของสภาพบุคคล

บุคคลสาบสูญ คือบุคคลที่หายไปจากภูมิลำเนาโดยไม่มีผู้ใดพบเห็น มีอยู่ 2 กรณีคือ

- 1. หายไปจากภูมิลำเนา 5 ปี
- 2. หายไปจากภูมิลำเนา 2 ปี ในกรณีเข้าร่วมในสงครามนับแต่สงครามสิ้นสุด หรือโดยสารใน ยานพาหนะและยานพาหนะนั้นับปางหรือถูกทำลายหรือเหตุอันตรายอื่น ๆ

1. บุคคลธรรมดา

▶ 1.3 ความสามารถของบุคคล

หมายถึง ความสามารถในการทำนิติกรรม ในการใช้สิทธิ ที่ตนมีอยู่ ซึ่งบุคคลผู้มีขีดจำกัดในเรื่องความสามารถแตกต่างกัน ทั้งนี้ด้วยเหตุปัจจัยในเรื่องอายุ ความบกพร่องของร่างกาย สภาวะแห่งจิต หรือสติสัมปชัญญะที่แตกต่างกันในตัวบุคคล

ความสามารถของบุคคล แบ่งออกเป็น 4 ประเภท ดังนี้

- 1. ผู้เยาว์
- 2. บุคคลวิกลจริต
- 3. คนไร้ความสามารถ
- 4. คนเสมือนไร้ความสามารถ

1

ผู้เยาว์ บุคคลที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ โดยบุคคลพ้นจากภาวะผู้เยาว์และบรรลุนิติภาวะ เมื่ออายุครบ 20 ปีบริบูรณ์ หรือผู้เยาว์ที่ได้จดทะเบียนสมรสโดยชอบแล้ว (ผู้เยาว์อายุกว่า 17 ปีทำการสมรส หรืออายุน้อยกว่า 17 ปี โดยศาลเห็นสมควรให้สมรส)

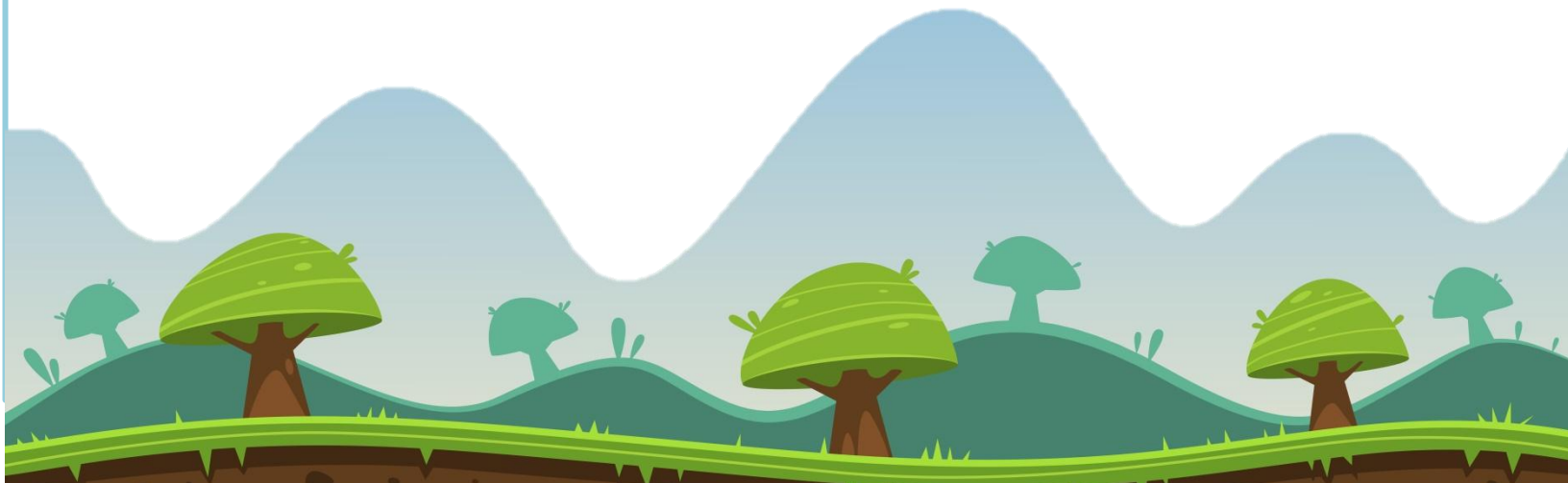
บุคคลวิกลจริต ที่ศาลยังไม่ได้
สั่งให้เป็นคนไร้ความสามารถ หากเข้าทำ
นิติกรรมแก่บุคคลใดๆ ย่อมเป็นนิติกรรม
ที่สมบูรณ์ตามกฎหมาย เว้นแต่กรณี
ดังต่อไปนี้ ที่ทำให้นิติกรรมเป็น

1. นิติกรรมได้กระทำในขณะที่ผู้นั้น
วิกลจริตอยู่

2. คู่กรณีอีกฝ่ายหนึ่งได้รู้ถึงการ
วิกลจริตนั้นในขณะที่เข้าทำนิติกรรม

คนไร้ความสามารถ หมายถึง บุคคลวิกลจริตที่ศาลได้มีคำสั่งให้เป็นคนไร้ความสามารถ ตามคำร้องขอที่ยื่นต่อศาลของผู้เกี่ยวข้อง โดยศาลจะตั้งผู้ทูลเกล้าฯ ถวายฎีกาหมายเรียกว่า “ผู้อนุบาล” เพราะต้องการคุ้มครองทั้งผู้ไร้ความสามารถไม่ให้ถูกเอารัดเอาเปรียบ

คนเสมือนไร้ความสามารถ เป็นผู้ที่มีความบกพร่องทางร่างกายหรือพฤติกรรม จนทำให้ไม่สามารถจัดการงานด้วยตนเองได้ หรือจัดการได้แต่อาจเป็นไปในทางเลื่อมเสีย เช่น ผู้พิการ ผู้ที่มีจิตฟั่นเฟือนผู้ที่ติดสุรายาเมา โดยเมื่อศาลสั่งให้ผู้นั้นเป็นคนเสมือนไร้ความสามารถ ก็จะทำให้คนเสมือนไร้ความสามารถ อยู่ภายใต้ความดูแลของ “ผู้พิทักษ์”

2. นิติบุคคล

“นิติบุคคล”

หมายถึง บุคคลที่กฎหมายสมมติขึ้นให้สามารถกระทำการบางอย่างได้ดังเช่นบุคคลธรรมดา แต่การกระทำบางอย่างที่เป็นกิจกรรมที่กำหนดให้เฉพาะบุคคลธรรมดาทำนิติบุคคลก็ไม่สามารถทำได้ เช่น การสมรส การจดทะเบียนรับรองบุตร การจดทะเบียนรับบุตรบุญธรรม บริษัทมหาชน จำกัด

2. นิติบุคคล

“นิติบุคคล”

ตามกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มีทั้งสิ้น 5
ลักษณะ ได้แก่ **มูลนิธิ สมาคม ห้างหุ้นส่วน
สามัญจดทะเบียน (ห้างหุ้นส่วนสามัญนิติ
บุคคล) ห้างหุ้นส่วนจำกัด บริษัทจำกัด และ
ทั้งนี้ มีนิติบุคคลตามกฎหมายอื่นๆ ด้วย เช่น
กระทรวง กรม จังหวัด วัด องค์การปกครอง
ส่วนท้องถิ่น พรรคการเมือง มหาวิทยาลัย**

เสริม สาระ

หนังสือบริคณห์สนธิ (Memorandum of Association) คือ เอกสารสำคัญชนิดหนึ่ง เป็นบทบัญญัติเกี่ยวกับกรอบการจัดการงานของบริษัท ใช้ในการจดทะเบียนบริษัท เพื่อเป็นการเปิดเผยเจตนาต่อบุคคลทั่วไป โดยเป็นเอกสารที่กำหนดรายละเอียดต่าง ๆ เกี่ยวกับการจัดตั้งบริษัทจำกัด อาทิเช่น กรอบวัตถุประสงค์ของบริษัท ทุนเรือนหุ้นที่จดทะเบียนรายชื่อผู้เริ่มก่อการ

สรุป

เมื่อกฎหมายเป็นบรรทัดฐานที่มนุษย์สร้างขึ้น กฎหมายก็ควรบังคับใช้กับมนุษย์หรือบุคคล โดยในทางกฎหมายบุคคลแยกออกได้เป็น 2 ลักษณะ คือ **1. บุคคลธรรมดา** โดยสามารถแสดงเจตนาทำนิติกรรมได้อย่างสมบูรณ์ตามกฎหมาย หากไม่บกพร่องในความสามารถ เช่น บรรลุนิติภาวะแล้ว ไม่เป็นคนไร้ความสามารถ หรือเสมือนไร้ความสามารถ และ **2. นิติบุคคล** กระทำการใด ๆ โดยผู้แทนนิติบุคคล

